

ŠOLSKI CENTER POSTOJNA
SREDNJA ŠOLA
Gimnazija Ilirska Bistrica

Referat pri predmetu sociologija

SESTAVINE KULTURE

Avtor: Katarina Celin

Mentor: Gorazd Brne, univ. dipl. fil. in prof. soc.

Podpisani avtor izjavljam, da je ta pisni izdelek moje lastno delo.

Ilirska Bistrica, november 2015

1 UVOD

Čeprav se kulture med seboj razlikujejo, obstajajo nekatere sestavine, ki jih najdemo v katerikoli in to so: simboli, jezik, vrednote, družbene norme, moralne opredelitve, običaji, tabuji, navade ter materialna kultura in tehnologija. V tem referatu vam bom predstavila vse zgoraj naštetih sestavine, ki so del vsake kulture in življenja posameznika.

2 SIMBOLI

Človek daje dogajanju in drugim stvarim pomen in tako oblikuje simbole. Zmožnost simboliziranja je tudi najpomembnejša osnova človeške kulture, saj s simboli lahko razumemo prav vse, kar nosi nek pomen, ki ga ljudje s skupno kulturo lahko prepoznajo. V različnih družbenih okoliščinah imajo lahko isti simboli različne pomene. Ob skupnih simbolih pa ljudje vzpostavijo medsebojno povezanost in ločenost od drugih. Ko ljudje vstopimo v tujo kulturo, doživimo kulturni šok, takrat pa se počutimo izgubljene, saj ne vemo, ali ravnamo prav. Simbolni pomeni se spreminjajo s časom: npr. nošenje krzna je bilo včasih simbol prestiža, dandanes pa je simbol nečloveškega odnosa do živali. Simbolna kreacija pa poteka ves čas in to zato, da bi lahko ljudje zadostili novim komunikacijskim potrebam. Simboli imajo poleg sporazumevalne še identifikacijsko in povezovalno vlogo.

3 JEZIK

Jezik lahko razumemo kot poseben simbolni sistem. Gre za oralni sistem, pri katerem se z nizom glasov vzpostavlja vez do dogovorjenega pomenskega sveta. Najpomembnejše v človekovem zgodnjem razvoju je srečanje s prvim jezikom, saj se tega ne moremo več dobro naučiti, če nismo prišli v stik z njim do vsaj tretjega leta starosti. Iznajdba jezika je človeku dala moč bolj natančnega in analitičnega sporazumevanja, saj je z jezikom mogoče opisati psihična stanja, procese, prenašati izkušnje in usklajevati dejavnosti. S pomočjo jezika pa smo ljudje postali tudi močnejše povezani z drugimi (v družbenem in prostorskem smislu). Kultura se ohranja in prenaša predvsem s pomočjo jezika in se v njem tudi odraža.

4 VREDNOTE

Te so zelo pomemben del kulture. Vrednote so niz idej o tem, kaj ljudje pojmujejo kot želeno, lepo, primerno in dobro. Določajo tudi okvir, znotraj katerega je urejeno naše družbeno življenje, pomembne pa so tudi kot del kolektivne zavesti. Vrednote usmerjajo naše delovanje, ampak ne ravnamo vedno v skladu z njimi. To počnemo zaradi:

- tega, ker dajemo prednost trenutnim interesom in koristim,
- čustvenega odzivanja,
- in konfliktnosti različnih vrednot.

Vrednote pa se pri posamezniku spreminjajo z dozorevanjem in novimi življenjskimi izkušnjami. Ne spreminjajo pa se samo na individualni ravni, ampak tudi na družbeni, saj so danes vrednote drugačne, kot so bile v preteklosti. V vsaki družbi so drugačne, vendar pa so si v modernih družbah in v času globalizacije precej podobne. V teh družbah so pomembne vrednote: enakost, svoboda, demokratičnost, spoštovanje človekovih pravic itd.

5 DRUŽBENE NORME

Norme izhajajo iz vrednot. To so družbeni dogovori o tem, kako naj ravnamo, so pa tudi napotila glede tega, kaj moramo storiti in kaj ne smemo storiti. Vključujejo zakone in neformalna pravila, običaje, navade, moralne zahteve in tabuje. Delimo pa jih na formalne in neformalne. Norm se naučimo in jih ponotranjimo. Po njih naj bi se tudi ravnali, ampak jih ne upoštevamo vedno. S pomočjo norm nadzorujemo in usmerjamo ravnanje drugih, tako kot od njih pričakuje družba, delujejo koz oblika družbenega nadzora. V modernih družbah opravljajo družbeni nadzor državni organi in gre za formalni nadzor, ki se opravlja v gospodarskih kot tudi v drugih organizacijah (v zaporih, psihiatričnih klinikah itd.). Prvotna oblika družbenega nadzora pa je neformalna in poteka med pripadniki skupnosti. Ukrepi le-te so manj predvidljivi in imajo močno izraženo čustveno komponento.

6 MORALNE OPREDELITVE, OBIČAJI, TABUJI IN NAVADE

Moralno težo imajo tiste vrednote, ki so pomembnejše in bolj temeljne npr. svoboda, enakost, pravičnost itd. Moralno težo pa ima tudi upoštevanje običajev, saj s tem izražamo pripadnost določeni skupini. Pri tabujih pa gre za stroge prepovedi določenih dejavnosti v skupnosti, ti so lahko povezani s spolnostjo, prehrano, nanašajo pa se tudi na druga področja (incest, prepovedano izgovarjanje imena pokojnega itd.). Tako z običaji kot s tabuji pa so povezane tudi navade. Pri njih gre za rutine vsakdanjega sporazumevanja in ravnanja, ki nam povedo, kaj je v danih okoliščinah primerno.

7 MATERIALNA KULTURA IN TEHNOLOGIJA

Z globalnim širjenjem materialnih proizvodov se spreminjajo tako vrednote kot tudi način življenja, širjenje pa povzroča tudi ekološke posledice. Tehnologija pa so načini in postopki, s katerimi človek obdeluje, predeluje in si s tem tudi prisvaja naravo. Sodobna tehnologija nam daje moč, ampak nas tudi ogroža, saj omogoča izdelavo učinkovitejšega orožja, onesnažuje okolje, prispeva k izčrpanju naravnih virov in tudi omogoča večji nadzor nad ljudmi.

8 ZAKLJUČEK

Tekom referata sem spoznala in bila hkrati presenečena, kako so vsi zgoraj naštetih in opisani pojmi del našega življenja, nas samih in okolja, v katerem odraščamo. Spoznala sem, kako oblikujemo našo družbo, česar pa se ne zavedamo dovolj. O sestavinah kulture ne

razmišljamo, o njih vemo malo, jih pa je tudi težko opisati. Imajo pa tudi mnogo globlji pomen, kot jim ga pripisujemo.

9 LITERATURA

Počkar M., Andolšek S., Popit T., Barle Lakota A., (2011): Uvod v sociologijo, Ljubljana, DZS.